

Kans van slagen is bij graslandvernieuwing in het voorjaar beduidend lager

Kwaliteit gras loopt terug

De afzet van graszaad is in Nederland de laatste jaren fors afgenomen. Volgens teeltdeskundigen zijn het scheurverbod en veel ruwvoervoorraad daarvan de oorzaak. De kwalitatieve achteruitgang van grasmatten leidt tot nieuwe aandacht voor het vernieuwen van grasland.

tekst **Florus Pellikaan**

Niets geeft zo duidelijk de trend van het vernieuwen van grasland weer als de afzetcijfers van graszaad op de Nederlandse markt. Plantum NL, de overkoepelende brancheorganisatie voor bedrijven die actief zijn in de sector van plantaardig uitgangsmateriaal, registreert de jaarlijkse afzetcijfers (zie figuur 1). Tussen 2005 en 2007 is de afzet op de binnenlandse markt teruggevalen met bijna 900 ton. Dat komt overeen met ruim 22.000 hectare minder graslandvernieuwing.

Laatste opleving in 2005

Teeltdeskundigen bevestigen unaniem dat er duidelijk veel minder grasland opnieuw ingezaaid wordt dan een aantal jaren geleden en dat de gemiddelde grasmatt achteruitgaat. 'Het gebruik van graszaad fluctueert altijd sterk, maar de laatste jaren is de afzet gestaag gedaald. De laatste opleving was in het najaar van 2005, toen veel veehouders land ingezaaid hebben om de grens te halen van zeventig

procent gras als voorwaarde voor derogatie', vertelt Jos Deckers, productmanager zaaizaden bij Agerland. De oorzaak van de afname van graslandvernieuwing is volgens de deskundigen divers. 'Veel bedrijven hebben een ruwvoeroverschot. Om te voorkomen dat ze nog meer ruwvoer krijgen, stellen ze graslandvernieuwing uit', stelt Piet Riemersma, teeltdeskundige van Hendrix UTD. 'Het gevolg is dat de kuilen met kwalitatief minder kuilgras steeds groter worden. Juist dat is het moment om te vernieuwen, omdat de veehouder dan zonder problemen vijf of tien hectare kan missen. Met als gevolg nieuw gras met een hogere voederwaarde, meer eiwit en een betere smakelijkheid.'

Inzaaimoment weggefallen

'We hebben als ASG lange tijd benadrukt dat veehouders voorzichtig moeten zijn met het scheuren van grasland. Dit gaat namelijk gepaard met een verlies van organische stof en bodemvruchtbaarheid en er spoelt stikstof uit', vertelt Bert Philipsen, graslanddeskundige bij de Animal

Sciences Group. 'In combinatie met het scheurverbod, waarbij het op zand- en lössgronden verboden is om grasland te scheuren tussen 10 mei en 1 februari, zien ook wij dat het vernieuwen van grasland nu terugloopt. Wij staan daarom achter vernieuwde aandacht voor scheuren. Grasland heeft tegenwoordig tenslotte een hoge economische waarde, zeker bij deze melkprijzen, waardoor melkproductie uit ruwvoer nog belangrijker wordt.'

Volgens Riemersma verliest een grasmatt in de winter altijd een aantal goede grassen, maar is dat normaal gesproken geen probleem. 'Door de derogatie krijgt de plant niet meer de voeding die nodig is, loopt de vitaliteit van de plant terug en krijgen bijvoorbeeld schimmels meer kans. Krijgt een zieke plant een flinke winter over zich heen, dan overleeft hij het niet en gaat de grasmatt achteruit.' Ruwweg de helft van het totale landbouwooppervlak in Nederland bestaat uit zand- en lössgronden. 'Hiervoor is het natuurlijke inzaaimoment van gras door het scheurverbod dus weggefallen', vertelt Deckers. 'In de herfst lukt graslandvernieuwing in 95 procent van de gevallen, maar in het voorjaar is deze kans gewoon kleiner. Het doodspuiten van de oude mat is bijvoorbeeld al moeilijk vanwege een verkeerde sapstroom, maar ook de onkruiddruk en de kans op een droge periode zijn risicofactoren. Hierdoor moet men in het voorjaar nog preciezer werken door bijvoorbeeld de grond aan te rollen om uitdroging te voorkomen.' 'In het voorjaar vindt er heel snel uitstel

van graslandvernieuwing plaats', zo stelt Piet Riemersma. 'Als het weiland in het voorjaar weer groen begint te worden, lijkt het met de kwaliteit snel mee te vallen, vindt er vaak alweer een bemesting plaats en is de mogelijkheid voor vernieuwen weer voor een jaar voorbij. Het is daarom belangrijk een goede planning te maken van wanneer een perceel vernieuwd moet worden, gebaseerd op de opname van de koeien en de opbrengst van het gras.'

'Vernieuwen is duur, maar wanneer je minimaal vijf jaar van de herinzaai kunt profiteren, is het voor een slechte grasmatt rendabel. Per tien procent minder

Engels raaigras verlies je drie- tot vierhonderd kilo droge stof per hectare', stelt Bert Philipsen. Deckers vult aan: 'Boeren met slecht grasland is altijd de minste optie. Oudere zoden zijn relatief open en dat geeft kwalitatief mindere grassen en onkruidmogelijkheden. Om de kennis van grasland en grassen bij veehouders op peil te krijgen hebben we sinds kort een masterclass ontwikkeld waaraan boeren kunnen deelnemen.'

De levensduur van een grasmatt hangt volgens de deskundigen onder andere af van het management van de veehouder. 'Een grasmatt kan in een extreem geval wel twintig jaar mee, maar vanaf vier tot vijf jaar is het nodig om ieder jaar kritisch te kijken', stelt Deckers. Over het moment van vernieuwen zijn de experts niet unaniem, maar dat ligt tussen de vijftig tot zeventig procent Engels raaigras. ASG ontwikkelde een herinzaaiwijzer waarmee veehouders zelf kunnen berekenen of het rendabel is een perceel grasland te scheuren. De herinzaaiwijzer is te vinden via de website www.asg.wur.nl.

Eerder doorzaaien

Bij een zogenaamd grensgeval adviseert Deckers sneller te overwegen om het perceel bij of door te zaaien. 'In Duitsland is bijzaaien een structureel element in het graslandonderhoud. In Nederland zien we het nauwelijks. Eén nieuwe spruit per vierkante decimeter is genoeg om op een kale plek op bijvoorbeeld de kopakkers weer een gevulde grasmatt te krijgen.' Ook volgens Philipsen is doorzaaien bij open plekken de aangewezen methode, maar zorgt het bij een grasmatt met mindere grassen niet direct voor een verbetering. 'Het nieuwe gras wordt snel weggeconcurrerd door de andere grassen. Er wordt op dit moment daarom druk gezocht naar echt goede onderhoudsmethoden, maar die zijn nog niet direct gevonden.' Ook naar beluchten is onderzoek gedaan (meer daarover op pagina 32 van deze special).

Om bij doorzaaien of inzaaien in het voorjaar de kansen voor nieuw gras te vergroten zijn er verschillende soorten gecoat graszaad op de markt die de beginontwikkeling van gras bevorderen. 'Het voordeel van het gecoate graszaad iSeed is dat voeding in de vorm van tien kilogram stikstof en vijf kilogram fosfaat per hectare direct bij het zaad komt', vertelt Hendrik Nagelhoud, productmanager bij Inno-seeds. 'Hierdoor is de benutting vier keer hoger dan bij het volvelds strooien van een meststof. Bovendien telt de gift niet mee in de gebruiksnormen en mag die ook na 15 september gebruikt worden.' I

Zuinig zijn op stikstof in Vlaanderen

In Vlaanderen is de situatie heel anders dan in Nederland en roept Geert Rombouts, voorlichter bij de afdeling Duurzame landbouwontwikkeling van het Departement Landbouw en Visserij, veehouders juist op tot bezinning. 'Vanwege de Europese regelgeving zijn veehouders bang dat tijdelijk grasland als permanent grasland wordt aangemerkt wanneer de grasmatt vijf jaar of langer intact blijft. De kans tot omzetting lijkt

echter miniem. Veehouders moeten daarom een goede grasmatt van vier jaar oud niet gaan scheuren. Door het scheuren van de zode komt veel stikstof vrij en is de kans op uitspoelen groot. Bovendien vraagt het opbouwen van een nieuwe zode veel stikstof, wat het gras goed voor de groei zou kunnen gebruiken.' Derogatiebedrijven mogen volgens Rombouts in Vlaanderen op geen enkele grondsoort in het najaar grasland vernieuwen. Bij scheuren in het voorjaar

mag het volggewas van als permanent aangemerkt grasland niet bemest worden. Ook ligt de nettostikstofnorm voor grasland ongeveer honderd kilo lager dan in Nederland. 'Vanwege de mestregels loont het om grasland goed te onderhouden en zuinig te zijn op stikstof. Uit proeven in Merelbeke is bovendien gebleken dat een oude grasmatt minstens zoveel gras kan opbrengen als een recent vernieuwde zode, mits de botanische samenstelling op niveau blijft.'

Figuur 1 – Overzicht graslandvernieuwing in Nederland

